

Шпетна С. А.

*ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»*

Філософія життя молоді інтелігенції Луганщини

Сьогодні в літературу входить нове покоління письменників-інтелігентів, чия творчість, на думку професора О. Галича, є розкутою, різнобарвною, не заангажованою ідеологічними догмами минулого. Це покоління чимось схоже на попередників, але є й таким, що прагне шукати власні шляхи в літературі, пориваючи з традиціями й авторитетами [1, с. 96].

Особливої актуальності набуває аналіз літературного надбання молодих поетів, які живуть на Луганщині, навчалися або навчаються в Луганському національному педагогічному університеті імені Тараса Шевченка, їх інтерпретація проблем доби, поглядів на життя, ідейно-естетичних позицій, характеристика еволюції творчості.

На нашу думку нове трактування сучасної літератури звучить у статті Наталії Лебединцевої „Агресія як символ спротиву” [2, с. 96–101], у якій авторка визначає, що при ознайомленні з творчістю молодих українських поетів впадає в очі заперечення сьогочасної дійсності як неадекватної нагальним потребам людини: реальний світ не може дати письменникові нічого, крім розчарувань та болю. На думку дослідниці це стосується і моральної сфери, бо відбувається девальвація етичних цінностей і світоглядних орієнтирів, естетичних вимірів тощо.

Мистецько самодостатня, естетично вартісна сучасна українська література здатна „... тою чи іншою мірою компенсуватися, як свідчить минулий і найновіший досвід, живий художній організм, знаходить до цього продуктивні шляхи й засоби” [3, с. 9].

Поет філософського складу, який випробовує дійсністю свою „гіпотезу буття”, дошукується істини й переживає конфлікт „між думкою та світом” [4, 99–126] – відводить своєму „Я” інше місце, ніж властиво ліриці в традиційному розумінні. Як стверджує Г. Філіпов „справжній митець може бути певен, що його видно в його творі

і йому немає потреби демонструвати читачеві чи глядачеві свою особистість...” [5, с. 106].

Своєрідна суб’єктивізація організації вірша через „ти”, „ми”, „ви”, як носія всезагального, є характерною ознакою поетики молодшої письменницької еліти:

Ми помиляємось так часто,
Що вже немає сили жити.
По очереті ходять в рясті
Цибаті, з нічого робити [1, с. 128].

Ми – це натовп, перед яким
... встають мертві
з розритих бульдозерами козацьких могил... [6, с. 23].

Універсальні закони буття, життя і смерть, гармонія та хаос здебільшого рухають ліричний сюжет поезій молодих авторів. Крім того, філософія життя їх авторської свідомості має свій художній час і простір:

...Щось хлюпає –
Бур’ян. То правда захворіла,
В безодні порожнечі, Стара, що кості Час лама! [1, с. 125]
Прийшов гримасний Хронос
У смугастім смокінгу,
Запакував ХХ-те, зняв гірлянди,
Забрав у брухт декаду декадансу,
Елітне ескімо і кирзовий чарльстон...
Бридкий Гобсек! Тепер творити знов
Нову косметику на цілу сотню літ [7, с. 44].

Художньо відбиваючи загальнолюдське в свідомості людини, філософська лірика найповніше розкриває можливості там, де перед читачем не тільки „загальнолюдське”, але й „відчутна” думка про нього, його осягнення-переживання. Тому, на думку Е.Соловей, своєрідність емоційного, експресивного компонента у філософській ліриці вимагає окремої пильної уваги [8].

Молода поетична інтелігенція полюбляє лексеми „щастя”, „радість”, „горе”, „сум, смуток, печаль”: „Горе пригорбилосся до мого/ горла”, „Позяблі риби / Почали плакати”, „Журливо плаче журавель: / Жити” [9, с. 45] тощо. Можна сказати, що

автори використовують “другорядні” символи, що сугестивно впливають на створення головного: „... спомини непрохані// Налетіли ви мов пташки сполохані...” [8, с. 34].

Використання символів у поезіях молодих поетів є певним знаком, який через безліч спонтанних асоціацій допоможе наблизити читача до певного розуміння тексту. Автори звертаються до стихій вогню, води, землі, повітря: корабель гойдається в просторі моря, безкрайні небеса, вітер штучний тощо і не стараються їх об'єднати, віднайти в світі відповідності й гармонію, а прагнуть творити цю „об'єктивну” гармонію.

Отже, здатність молодих авторів фіксувати й осмислювати суперечності набуває великої ваги для самого способу мислення – не лише філософського. Буттєві опозиції (життя - смерть, добро – зло, свобода – неволя, любов – ненависть, чорне – біле, ілюзія – реальність) не тільки відіграють сюжетотворчу роль в ліриці молодих авторів, а завдяки їм втілюється буттєва концепція твору, реалізується „індивідуальна гіпотеза буття” [8, с. 317].

Звернення до духовної лірики є на сьогодні потребою часу. Ми можемо констатувати, як не прикро це усвідомлювати, певну втрату моральних цінностей і критеріїв людства. Але ця втрата є тією рушійною силою, яка дає поштовх і призводить до пошуку істини, відповідей на одвічні проблеми буття у Вічній Книзі життя – Біблії. Тільки істинно віруюча людина в Бога може віднайти ту гармонію в душі, серці, житті, якої нам не вистачає. Своєрідною спробою гармонізації людини і Всесвіту, на нашу думку, є духовна лірика молодих поетів Луганщини.

Молодь створює свій глибоко оригінальний художній світ. Поєднання молодого філософської думки з деталями психологічного аналізу, ліричного начала з драматичним глибоким конфліктом душі робить поезії „молодої музи” Луганщини щирими, наближає їх до справжнього мистецтва слова.

Література

1. Галич О. А. Посівальники доби / О. А. Галич – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 132 с.
2. Лебединцева Н. Агресія як символ спротиву// Українська мова і література. – 2002. – №3. – С.96-101.
3. Історія української літератури ХХ ст. [Текст] : підручник: В 2 кн. / Ред. В.Г. Дончик. – К. : Либідь, 1998.– Кн. 2 : Друга половина ХХ століття. - 456 с.

4. Мусатов В. Художественные традиции в современной поэзии / В. Мусатов: – Иваново: ЛИСТОС, 1980. – 134 с.
5. Филиппов Г. В. Русская советская философская поэзия: Человек и природа / Г. В. Филиппов. – Л: Изд-во Ленингр. ун-та, 1984. – 208 с.
6. Голобородько Г. Калина об Різді: Вірші / Г. Голобородько. – К.: Укр. письменник, 1992. – 87 с.
7. Ляшенко А. Пелюстки /А. Ляшенко. – Луганськ: Знання, 2013. – 69 с.
8. Соловей Е. С. Українська філософська лірика: Навч. посібник зі спецкурсу / Е. С. Соловей. – К.: Юніверс, 1998. – 368 с.
9. Лошакова О. Сумна саламандра / О. Лошакова. – Луганськ: Знання, 2013. – 46 с.